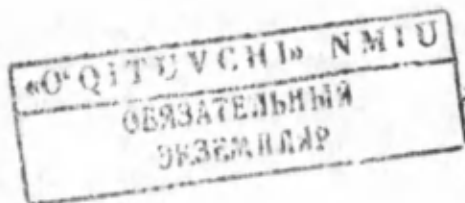

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA
O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
O'RTA MAXSUS, KASB-HUNAR TA'LIMI MARKAZI

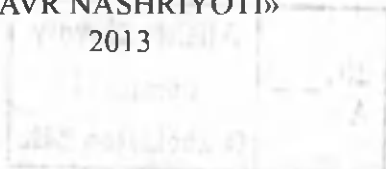
K. Raximqulov, G'. Xo'rozov

SPORT INSHOOTLARI

Kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma

TOSHKENT
«DAVR NASHRIYOTI»
2013

UO'K: 796.028 (075)

KBK: 75.48

R-11

Спорт универсальный

*Oliy va o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi o'quv metodik hirlashmalar
faoliyatini muvofiqlashtiruvchi Kengash nashrga tavsiya etgan*

Taqrizchilar:

Sh. Qurbonov – pedagogika fanlari doktori, professor;

A. Abdiyev – pedagogika fanlari doktori, professor;

K.M. Maxkamdjanov – pedagogika fanlari nomzodi, professor

Raximqulov K.

Sport inshootlari: kasb-hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma / K. Raximqulov
va boshq.; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi; O'rta
maxsus, kasb-hunar ta'limi markazi. – Toshkent: «Davr nashriyoti» – 2013. -160
bet.

I. Xo'rozov G'.

ISBN 978-9943-4092-62

Mazkur o'quv qo'llanma pedagogika kasb-hunar kollejlari uchun mo'ljallangan
bo'lib, unda sport inshootlari, ularning turlari, ularni qurish va foydalanishga
qo'yiladigan talablar haqida zarur nazariy bilimlar va ularni amalda qo'llay
bilish malakalarini shakllantirish ko'zda tutilgan. Qo'llanmada sport inshootlari
tarixi haqida ma'lumotlar keltirilgan. Ularning jismoniy madaniyat va sportni
rivojlantirish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishdagi ahamiyati yoritilgan.

HO 41409
391

UO'K: 796.028 (075)

KBK: 75.48ya722

ISBN 978-9943-4092-62

Alisher Navoiy

«Davr nashriyoti», 2013.

2013/120

nomidagi

A

90238

O'zbekiston MK

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov ta'kidlaganidek, hech bir soha mamlakatni sport kabi dunyoga tez tanita olmaydi.

Aynan shuning uchun ham mamlakatimizda mazkur soha rivojiga davlat siyosati darajasida ahamiyat qaratilmoqda. Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishga qaratilgan qator huquqiy-me'yoriy hujjatlar qabul qilingan, davlat dasturlari ishlab chiqilgan va ular izchillik bilan amalga oshirib kelinayapti.

Qilingan mehnatlar o'z mevasini berayotganiga esa barchamiz guvohmiz. Keyingi yillarda biror yirik xalqaro sport anjumani mamlakatimiz sportchilari ishtirokisiz o'tmayapti. Olimpia o'yinlari, jahon va Osiyo chempionatlari, Osiyo o'yinlari va boshqa nufuzli musobaqalarda chempion sha'niga mamlakatimiz bayrog'i ko'tarilib, davlatimiz madhiyasi chalinishiga ko'p bora guvoh bo'lib, qalbimiz iftixor tuyg'usi bilan to'lmoqda.

Mustaqillikkacha faqat sanoqli qizu o'g'lonlari xalqaro musobaqa ishtirokchisi bo'lgan o'zbek diyori endilikda nufuzli xalqaro musobaqalar mezboni bo'lishiga butun dunyo sport hamjamiyati odatlanib ulgurdi. Yuksak saviyada tashkil qilingan sport anjumanlariga tashrif buyurgan mutaxassisu sportchilar mamlakatimizda bu borada olib borilayotgan ishlardan hayratini yashira olmayotir.

Bularning barchasi zahirida mamlakatimizda nafaqat sport, balki sport infrastrukturasini rivojlantirishga berilayotgan e'tibor, yaratilayotgan mislsiz imkoniyat va sharoitlar, barpo etilayotgan mahobatli, zamon talablariga to'liq javob bera oladigan inshootlarning aholi, ayniqsa, yosh avlod ixtiyoriga berib qo'yilgani ham sabab bo'lmoqda.

E'tiborlisi, bu inshootlar faqat poytaxtda emas, balki mamlakatimiz viloyatlari, chekka tumanlarida ham barpo etilmoqda. «Barkamol avlod», «Umid nihollari» va «Universiada» uch bosqichli sport musobaqalari o'tkazila boshlaganidan beri ularga mezbonlik qilgan viloyatlarda barpo etilgan muhtasham sport inshoot-

lari nafaqat yurtdoshlarimiz ko'zini quvnatmoqda, balki ularning salomatligi yo'lida xizmat qilmoqda.

Sport inshootlari sport, jumladan, ommaviy sport va jismoniy madaniyat, sog'lom turmush tarzining moddiy-texnik asosini tashkil etadi. Sport inshootlarini barpo etmasdan, ularni takomillashtirmasdan, sportda yuqori natijalarga umid bog'lash qiyin.

«Sport inshootlari» o'quv fani sport pedagogikasining tarkibiy qismi sanaladi. Bunda o'quvchi va talaba yoshlar sport inshootlari, ularning turlari, ularga qo'yiladigan talablar kabi muhim bilim va amaliy ko'nikmalar hosil qiladi.

«Sport inshootlari» fanining maqsadi o'quvchi va talaba yoshlarga sport inshootlari, ularni qurish va foydalanishga qo'yiladigan talablar haqida nazariy bilim berish hamda olingan bilimlarni amalda qo'llay olish ko'nikma va malakalarini hosil qilishdan iborat.

«Sport inshootlari» fanining vazifalari:

- sport inshootlarining sport va jismoniy madaniyatni rivojlantirishdagi o'rni;

- mazkur fan yo'nalishining sport pedagogikasidagi o'rni va ahamiyati;

- sport inshootlari turlari, o'lchamlari, ularni qurishda ishlatiladigan materiallar;

- sport inshootlaridan foydalanish qoidalari;

- sport inshootlarida xavfsizlikni ta'minlashga qo'yiladigan talablar va sh.k. haqida atroflicha bilim berish, amaliy ko'nikma va malaka hosil qilish.

- Mazkur fanni o'qish jarayonida o'quvchilar:

- sport inshooti obyektlarini qurishga qo'yiladigan me'yor va talablar mosligini o'rganishi;

- sport inshootlaridan foydalanishda zarur bo'lgan bilim va amaliy tajribalarni egallashi;

- iqtisodiy va moliyaviy tomondan kamxarajat, oddiy sport inshootlari qurilishini amalda bilishi;

- sport inshootlarini tashkil qilish, loyihalash, qurish, moliyalashtirish va foydalanish asoslarini bilishi kerak.

«Sport inshootlari» o'quv fanini mukammal darajada o'zlashtirish uchun sport gigiyenasi, biomexanika, pedagogika, jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi kabi fanlarga oid bilimlar talab etiladi.

SPORT INSHOOTLARI HAQIDA TUSHUNCHA

Hozirgi kunda respublikamizda sport va jismoniy madaniyatni rivojlantirishga katta e'tibor berilmoqda. Aholi, ayniqsa o'sib ke- layotgan yosh avlodni jismonan sog'lom va ma'nan barkamol qi- lib tarbiyalashda sportning ahamiyati katta. Zero sport va jismoniy tarbiya nafaqat tanani, balki ruhni, irodani tarbiyalaydi.

Jismoniy tarbiya va sport – aholi salomatligini mustahkam- lash, ishchi-xodim, o'quvchi va talabalarning ishchanlik qobili- yatini, mehnat unumdorligini oshirish, ishlab chiqarish kuchlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Aynan shuning uchun ham mazkur soha rivojiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishga oid qo- nun va qarorlar, boshqa me'yoriy hujjatlar va davlat dasturlari qabul qilinib, izchil amalga oshirilmoqda.

«Jismoniy madaniyat va sport to'g'risida» O'zbekiston Res- publikasi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009-yil 20-yanvardagi PQ-1042 sonli «O'zbekiston Respub- likasi Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi Bolalar sportini rivojlan- tirish jamg'armasining 2009-yil bolalar sport inshootlari, suzish havzalari va musiqa va san'at maktablari qurilish manzilli dasturi- ni tasdiqlash to'g'risida»gi Qarori... Bu kabi me'yoriy-huquqiy hujjatlar ro'yxatini uzoq davom ettirish mumkin.

Bu kabi hujjatlar ijrosini ta'minlash, muhimi, aholi o'rtasida jismoniy madaniyat va sportni, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishda sport inshootlari ham katta ahamiyat kasb etadi. Zamon talablari darajasida jihozlangan sport inshooti har bir insonda sport bilan shug'ullanishga ishtiyoq uyg'ota oladi.

Sport inshootlari bu maxsus faoliyatga mo'ljallangan ko'p qir- rali madaniy sog'lomlashtiruvchi sport majmuasi bo'lib, respub- likamizda sport maydonlari, suzish havzalari, manejlar va boshqa inshootlar o'quv mashqlar hamda ommaviy tadbirlarni o'tkazish joylariga aylangan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida sport inshootlarini barpo etish umumxalq dasturiga kiritilgan.

Sport inshootlarini qurishda sport talablari e'tiborga olinadi. Inshoot, eng avvalo, o'quv jarayoniga moslashtirilgan, maxsus ventilatsiya, isitish, yoritish tizimlari, mashg'ulot jarayonida ish-